

**Cyfarfod Grŵp Rhywogaethau Estron Goresgynol Partneriaeth
Bioamrywiaeth Cymru**

Canolfan Ddinesig Abertawe

10 Ebrill 2014

COFNODION

Yn bresennol

Dave Thomas	DT	Llywodraeth Cymru
Nigel Ajax-Lewis	NAL	Ymddiriedolaethau Bywyd Gwylt
Nick Bialynicki - Birula	NBB	Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC)
Kathleen Carroll (dros y ffôn)	KC	Llywodraeth Cymru
Dan Forman	DF	Prifysgol Abertawe
Sean Hathaway	SH	Dinas a Sir Abertawe (DSA)
Anthony Hicks	AH	Llywodraeth Cymru
Niall Moore (dros y ffôn)	NM	Ysgrifenyddiaeth Rhywogaethau Estron Prydain (GBNNS)
Judith Oatley	JO	CCS/Oakley Intertidal
Gabe Wyn (dros y ffôn)	GW	CNC
Holly York	HY	Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru (Y Bartneriaeth)

Ymddiheuriadau

Colin Charman	CNC
Richard Poole	Dŵr Cymru
Neville Rookes	Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (WLGA)
Paul Stebbing	Canolfan Gwyddorau'r Amgylchedd, Pysgodfeydd a Dyframaethu (CEFAS)
Chris Tucker	CNC
David Thorpe	CNC

Gwesteion

Lucy Cornwell, GB NNS

1. Croeso, cyflwyniadau, ymddiheuriadau a rhoi gwybod am eitemau Unrhyw Fater Arall (Cadeirydd)

Estynnodd DT groeso cynnes i bawb oedd yn bresennol.

2. Camau gweithredu a chofnodion o'r cyfarfod blaenorol

Cytunwyd bod cofnodion y cyfarfod blaenorol yn gofnod cywir ac y byddent yn cael eu cyhoeddi ar wefan y Bartneriaeth. Diolchodd y Cadeirydd i Julian Thomas am gymryd y cofnodion. Mae'r rhan fwyaf o'r camau gweithredu o gyfarfod mis Tachwedd wedi'u cwblhau bellach, gyda'r camau gweithredu naill ai'n cael sylw mewn eitemau ar yr agenda (Camau 4, 5 ac 12) neu'n parhau. Gweler isod:

Cam gweithredu 8. Jennifer Kelly i ddarparu copi o Gynllun Gweithredu ar Thema Rhywogaethau Estron er mwyn i'r grŵp ei ystyried.	Bydd copi drafft ar gael ym mis Awst/Medi – i'w ystyried yng nghyfarfod mis Tachwedd.
Cam gweithredu 11. Pawb – Awgrymwyd y dylid sefydlu Grŵp Gorchwyl a Gorffen er mwyn adrodd am Raglen Gweithredu/Cynllun Gwaith INNS 2013-15 yng nghyfarfod mis Mehefin nesaf. Ni phenderfynwyd pryd y byddai hyn yn cael ei gyflwyno. Cytunwyd y byddai pawb yn bwrw golwg arall ar y Cynllun Gweithredu/Gwaith cyn y cyfarfod nesaf fel y gellir ei ailddrafftio er mwyn gwella'r strwythur a chynnwys "Cerrig Milltir" ar gyfer pob gweithgaredd. Llywodraeth Cymru i gynnwys amserlenni deddfwriaeth yn y Cynllun Gwaith.	Heb sefydlu Grŵp Gorchwyl a Gorffen eto. Cynllun Gwaith i'w drafod yn ddiweddarach.

Cam gweithredu 1. Y Bartneriaeth (HY) i uwchlwytho cofnodion y cyfarfod diwethaf i wefan y Bartneriaeth.
---

3. Ymchwiliad Pwyllgor Amgylchedd a Chynaliadwyedd y Cynulliad Cenedlaethol i'r Rhywogaethau Estron Goresgynnol

Mae'r pwyllgor wedi cynnal ymchwiliad i'r modd rydym ni'n mynd i'r afael â phroblem rhywogaethau estron goresgynnol yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi derbyn pob un o'r 8 argymhelliad a bydd yn adrodd i'r pwyllgor yn rheolaidd. Mae sgysiau esboniadol yn cael eu cynnal gyda CNC. Mae Llywodraeth Cymru'n cefnogi rhywogaethau estron goresgynnol trwy brosiectau REF, y Gronfa Natur a'r Prosiect Llwybrau Morol. Mae angen

trafod beth ellir ei gyflawni gyda'r adnoddau cyfredol, a pha adnoddau ychwanegol sydd eu hangen.

Mae Llywodraeth Cymru'n croesawu cymorth y grŵp; yn enwedig gydag argymhelliad 5 (ysgrifennu at y pwyllgor Amgylchedd a Chynaliadwyedd bob blwyddyn er mwyn nodi'r cynnydd o ran mynd i'r afael â rhywogaethau estron goresgynnol) a 6 (ystyried rhinweddau rheoli rhywogaethau estron goresgynnol ar sail dalgylch afon wrth ddiffinio ardaloedd ar gyfer dull rheoli adnoddau naturiol ar sail ardal). Bydd Cynllun Gwaith ac Archwiliad Gweithredu'r Grŵp Rhywogaethau Estron Goresgynnol yn ddefnyddiol i bwysleisio'r cynnydd.

Cam gweithredu 2: Llywodraeth Cymru i adrodd am y cynnydd yng nghyfarfodydd y dyfodol. Bydd Llywodraeth Cymru'n croesawu barn yr aelodau.

4. Cylch Gwaith

Trafododd y grŵp y Cylch Gwaith a chynigiwyd sawl gwelliant gan gynnwys diweddarau manylion cynnal y cyfarfod a themau pwysig (Blaenoriaeth, Cyflenwi, Cyngor, Cefnogi).

Cam gweithredu 3. Yr holl aelodau i ddarparu unrhyw sylwadau pellach i HY erbyn diwedd Ebrill

Cam gweithredu 4. HY i rannu'r ddogfen wedi'i diweddarau er mwyn cael sylwadau terfynol

5. Aelodaeth

Trafodwyd aelodaeth - nododd y grŵp y byddai'n fanteisiol cael holl fanylion ynglŷn â phwy mae'r aelodau'n eu cynrychioli a'u harbenigedd er mwyn nodi unrhyw fylchau. Nodwyd bylchau posibl o ran cynrychiolydd y Parciau Cenedlaethol, a thrafodwyd pwy sy'n cynrychioli'r holl Bartneriaethau Bioamrywiaeth Lleol (Sean Hathaway?).

Cam gweithredu 5. HY i rannu'r rhestr aelodaeth ymysg yr aelodau er mwyn iddynt gwblhau'r manylion er mwyn i'r grŵp sylwi ar unrhyw fylchau

6. Archwiliad Gweithredu

Mae Archwiliad Gweithredu Rhywogaethau Estron Goresgynnol ar ffurf Word ar hyn o bryd, ac ar gael ar wefan y Bartneriaeth. Mae angen diweddarau'r archwiliad er mwyn creu darlun cynhwysfawr o gamau gweithredu ar rywogaethau estron goresgynnol ledled Cymru, a byddai'n ddefnyddiol ar gyfer adroddiadau'r pwyllgor yn y dyfodol. Roedd yr aelodau'r teimlo y byddai'r ddogfen yn well ar ffurf Excel. Trafodwyd y syniad o symud yr Archwiliad Gweithredu i BARS, gan gynnwys manteision gweld dosbarthiad gofodol, mesur y gwaith ac ysgrifennu crynodeb o'r gwaith sy'n cael ei wneud/wedi'i wneud. Cytunodd y mynychwyr i

dreialu BARS ar gyfer camau gweithredu rhywogaethau estron goresgynnol, gyda HY i roi cyflwyniad ar BARS yn y cyfarfod nesaf.

Cam gweithredu 6. HY i drosglwyddo dogfen Word i Excel a thrafod camau gweithredu coll gyda JO

Cam gweithredu 7. HY i roi cyflwyniad ar BARS i'r grŵp archwiliad gweithredu

Cam gweithredu 8. NAL i e-bostio manylion ymuno â BARS a'r Grŵp INNS

7. Y diweddaraf am rywogaethau estron goresgynnol a'r cyfryngau, cyfathrebu ac ymgyrchoedd

Cyflwyniad *Non-native Species – Communications in GB* gan Lucy Cornwell, GB NNS.

8. Diweddariad Llywodraeth Cymru

Bydd Pwyllgor Archwilio'r Amgylchedd yn cyhoeddi adroddiad ar rywogaethau estron goresgynnol ar 16 Ebrill. Cafwyd gwybodaeth gan NM a Helen Roy (Canolfan Hydroleg ac Ecoleg). Y pwyslais i gynnwys rhywogaethau brodorol yr UE a rhywogaethau o bwys lleol, yn ogystal ag edrych ar lwybrau mynediad gyda mwy o bwyslais ar gydlynu bioddiogelwch, gwirio ffiniau, blaenoriaethau a chynlluniau gweithredu.

Mae Adolygiad Strategol Prydain wedi cael croeso brwd ers ei gyflwyno yn 2008. Bum mlynedd yn ddiweddarach, mae'r strategaeth yn cael ei hadolygu, a'r tebygrwydd yw y bydd gweinidogion yn cyflwyno argymhellion llymach yn y misoedd nesaf. Disgwylir i'r adolygiad gael ei gyhoeddi ddiwedd 2014/dechrau 2015, er bod rhagor o wybodaeth i ddod yn ystod y misoedd nesaf.

Mae prosiect CABI Clymog Japan yn 4 oed bellach. Prin yw'r dystiolaeth o ymsefydlu a bridio hyd yma, sy'n cyd-fynd â'r hyn ragwelodd CAPI yn ystod y cam hwn o'r arbrawf. Mae hyn oherwydd amodau trwyddedu sy'n cyfyngu ar nifer y llyslau a ryddhawyd. Er mwyn cadarnhau a oes gan boblogaeth sylweddol y gallu i fwrw gwreiddiau, bridio ac achosi difrod i'r clymog, bydd CABI yn cynnal arbrawf cydamserol yn y maes gan ddefnyddio unedau cynwysedig a phoblogaeth llawer uwch o llyslau.

Mae Defra wedi gwahardd gwerthu pum rhywogaeth o blanhigion dyfrol estron (cyfrdwy/rhedynen y dŵr, pluen parot, dail-ceiniog arnofiol, corchwyn Seland Newydd a briallu'r dŵr) yn Lloegr o 6 Ebrill 2014. Yn anffodus, mae problem funud olaf wedi atal y gwaharddiad rhag dod i rym yng Nghymru ar hyn o bryd.

Cam gweithredu 9. Rhannu adroddiad EAC ar rywogaethau estron goresgynnol i'r grŵp pan fydd ar gael.

Cam gweithredu 10. Llywodraeth Cymru i roi gwybodaeth gliriach am amserlenni yng nghyfarfod mis Mehefin.

9. Cynllunio gwaith

Darparwyd crynodeb o gynllun gwaith 2014/15 i Tracey Lovering (y Bartneriaeth) er mwyn ei gyflwyno i Fwrdd Strategol Bioamrywiaeth Cymru.

Nododd y grŵp pa mor ddefnyddiol oedd y cynllun gweithredu fel man cychwyn i ddangos perfformiadau allweddol. Awgrymwyd newidiadau/diweddariadau i'w wneud yn fwy defnyddiol: adnoddau gofynnol, gwahaniaethau cliriach ar gyfer sbardunwyr e.e.

Strategaeth Prydain, sicrhau ei fod yn nodi'n glir pwy sy'n gyfrifol. Byddai'n ddefnyddiol pwysleisio'r adrannau trwy ddefnyddio system goleuadau traffig i ddangos beth allwn ni ei wneud gyda'r llwyth gwaith ac adnoddau cyfredol, a beth sy'n uchelgeisiol.

Strategaeth Bioamrywiaeth Cymru (Cynllun Adfer Cymru) i'w lansio yn y Sioe Fawr, Llanelwedd.

Cam gweithredu 11. CT i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i Lywodraeth Cymru a dosbarthu copïau fel bo'r angen.

10. Rhaglen Dileu Mincod Cymru Gyfan

Dyma raglen gydweithredol Cymru gyfan rhwng CNC, BASC (Cymdeithas Saethu a Chadwraeth Cymru) a'r Ymddiriedolaethau Bywyd Gwyllt i ddatblygu strategaeth rheoli mincod er mwyn gwarchod llygod pengrwn y dŵr yng Nghymru. Nod y strategaeth yw helpu i flaenoriaethu camau gweithredu ac adnoddau. Mae'r ddogfen wrthi'n cael ei drafftio. Cynhaliwyd y gwaith gan Fforwm Bioamrywiaeth Mamaliaid Cymru, sy'n cynnwys aelodau o'r asiantaethau statudol, partneriaethau bioamrywiaeth lleol a chyrrff anllywodraethol. Bydd y rhaglen yn canolbwyntio ar ardaloedd penodol sy'n gysylltiedig ag ardaloedd penodol llygod y dŵr.

Mynegodd DF bryderon ynglŷn â diffyg gwybodaeth yn y rhaglen am lygod y dŵr, a bod angen edrych ar waith ymchwil academiaidd sydd ar gael a chael mwy o sail dystiolaeth. Mae adroddiad a gyhoeddwyd gan Brifysgol Rhydychen yn dweud y gall defnyddio olion caeau i nodi dosbarthiad mincod fod yn broblem gyda dadansoddiad DNA yn cam-adnabod baw mincod (<http://lutreoladotorg.files.wordpress.com/2013/03/the-accuracy-of-scat.pdf>).

Mae'n ymddangos bod y pwyslais ar reoli mincod o fudd i lygod y dŵr, ond mae ansicrwydd o ran tystiolaeth i gefnogi hyn, ac effaith dileu mincod ar rywogaethau eraill fel llygod mawr, ffesantod.

Nododd y grŵp y gall fod **bylchau mewn tystiolaeth** yn ymwneud â'r pwnc hwn, a bod angen casglu'r safbwyntiau yn ffurfiol.

Cam gweithredu 12. DT i gysylltu ag aelodau eraill y grŵp ar gyfer trafodaeth bellach (e.e. David Thorpe CNC, Jean Matthews CNC, Rob Parry WTW, Lizzie Wilberforce WTSWW) ac adrodd yn ôl.

11. Bylchau tystiolaeth

Bydd Prosiect Bylchau Tystiolaeth Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru yn cael ei lansio ar 30 Ebrill, yn Sefydliad Ymchwil Mannau Cynaliadwy Prifysgol Caerdydd. Bydd DT a Liz Howe (CNC, Cadeirydd Grŵp Arbenigol ar Rywogaethau) yn arwain gweithdy 'Native and INNS species associated with wet ecosystems'. Dywedodd sawl aelod (DF, HY, NBB) eu bod yn bwriadu mynychu'r lansiad, ac y byddant yn gallu cefnogi'r gweithdy.

Mae'r Grŵp INNS wedi creu rhestr o rywogaethau â blaenoriaeth ar gyfer **INNS EGs**, ond mae angen llunio cwestiynau. Cafodd gopi o fwch tystiolaeth 'Autoecology and Management of Freshwater INNS' a gynigiwyd gan Tristan Hatton-Ellis, ei rannu rhwng y grŵp.

Mae croeso i'r holl aelodau gynnig Bylchau Tystiolaeth posibl sy'n gysylltiedig â rhywogaethau estron goresgynnol. Dim ond teitl (a disgrifiad cryno, os ydych yn dymuno) sydd ei angen yn ystod y cam hwn.

Cam gweithredu 13. HY i ofyn am Fylchau Tystiolaeth gan yr holl aelodau. Yr holl aelodau i ddarparu unrhyw Fylchau Tystiolaeth i DT/HY, gorau oll cyn y lansiad ar 30 Ebrill.

12. Diweddariadau gan bartneriaid (Pawb)

Diolchodd y Cadeirydd i bawb am eu diweddariadau. Maen nhw'n ddefnyddiol, yn enwedig i rai nad oedd yn gallu mynychu'r cyfarfod. Roedd y diweddariadau'n cynnwys:

Rhoddodd NBB y wybodaeth ddiweddaraf am ail gylch ymgynghoriad y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr 'Challenges & Choices'. Y cam nesaf fydd adolygu sylwadau trwy gyfrwng Grŵp INNS T&F y Fframwaith o 14 o weithdai dalgylch er mwyn nodi unrhyw gamau gweithredu arfaethedig ar gyfer Cynllun Rheoli Basn Afon Cymru yn seiliedig ar y wybodaeth hon. Mae'r cynigion i weithio mewn partneriaeth er mwyn cyflwyno camau gweithredu INNS yng Nghymru wedi'u croesawu'n fawr. Byddai CNC yn croesawu pob cynnig tebyg yn

ogystal â mwy o gynigion gweithredu INNS fel y gellir eu cynnwys yn y Cynlluniau drafft. Cafodd diweddariad llawn gan CNC ei rannu drwy e-bost.

NM: Bydd Pwyllgor Archwiliad Amgylcheddol yn cyhoeddi adroddiad am rywogaethau estron goresgynnol ar 16 Ebrill (<http://www.nonnativespecies.org/news/index.cfm?id=140>).

Cam gweithredu 14. Pawb i ddarparu diweddariadau partner erbyn y cyfarfod nesaf. Bydd HY yn anfon e-bost i'ch atgoffa.

13. Eitemau agenda'r dyfodol

Cyflwyniadau posibl i gynnwys:

- System Adrodd ar Weithredu Bioamrywiaeth (BARS) a'i ddefnydd ar gyfer archwiliad gweithredu INNS (Holly York, WBP)
- Rheoli cimychiaid yr afon (Paul Stebbing, CEFAS)
- Thema gwyddoniaeth dinasyddion
- *PhD Japanese Knotweed physiochemical non-native Petasites spp. control* (Dan Jones, Prifysgol Abertawe).
- Y diweddaraf am brosiect Llwybrau Morol (Gabe Wyn, CNC)

14. Unrhyw fater arall

Cafwyd cais gan Jo Mullett (Rheoli Clymog) i ymuno fel aelod cyfatebol – cynrychiolydd masnachol posibl. Bydd DT yn ymateb.

15. Dyddiad cyfarfod y dyfodol a chloi

Dyddiad y cyfarfod nesaf i'w drefnu. Penderfynodd y Grŵp mai Aberystwyth fyddai'r lleoliad (swyddfa Llywodraeth Cymru)

Cam gweithredu 15. HY i drefnu dyddiad y cyfarfod nesaf (diwedd Mai – 3^{ydd} wythnos Mehefin).